

Hợp tác kinh tế, thương mại, đầu tư giữa Việt Nam và Algeria

Nguyễn Thị Quỳnh Hương
Trường Đại học Thương Mại

Algeria là đối tác truyền thống của Việt Nam ở châu Phi với lịch sử hơn 50 năm thiết lập quan hệ ngoại giao giữa hai nước. Trong những năm gần đây, quan hệ hợp tác giữa hai nước đã có bước phát triển mới, đặc biệt trong quan hệ hợp tác kinh tế - thương mại — đầu tư có nhiều chuyển biến rất tích cực. Tuy nhiên, nước ta vẫn chưa khai thác hết được tiềm năng hợp tác song phương giữa hai bên. Điều này đòi hỏi không chỉ về phía Việt Nam và cả hai bên cùng phải thúc đẩy, tăng cường quan hệ hợp tác trên các mặt kinh tế - thương mại và đầu tư.

1. Tổng quan về nền kinh tế Algeria

Cộng hòa dân chủ nhân dân Algeria là một đất nước thuộc khu vực Bắc Phi, có biên giới giáp với biển Mediterranean, giữa Maroc và Tunisia. Algeria có trữ lượng khí tự nhiên lớn thứ bảy trên thế giới, đứng thứ hai về xuất khẩu khí tự nhiên và đứng thứ 14 về trữ lượng dầu mỏ. Theo số liệu của Cơ quan Thống kê Algeria, năm 2013, nguồn khí tự nhiên đóng góp vào 60% nguồn thu ngân sách, 30% GDP và 95% giá trị xuất khẩu.

Theo Báo cáo về viễn cảnh kinh tế thế giới mới nhất của Ngân hàng Thế giới (WB), tăng trưởng của Algeria năm 2017 sẽ là 1,8% (giảm 1,1 điểm so với dự báo trước đó vào tháng 1/2017). Năm 2018, tăng trưởng GDP thực tế của Algeria dự báo đạt 1%, giảm 1,6 điểm và năm 2019, tình hình có cải thiện hơn ở mức 1,5%. WB cho rằng, giống như các quốc gia dầu lửa khác ở khu vực Trung Đông — Bắc Phi, Algeria đã chịu tác động tiêu cực từ việc giảm giá dầu lửa, dẫn đến giảm thu ngân sách. Trong khi đó, báo cáo của Quỹ tiền tệ quốc tế (IMF) cũng nhấn mạnh: “Hoạt động kinh tế của Algeria nhìn chung vẫn ổn định nhưng đà tăng trưởng đã chậm lại trong lĩnh vực phi dầu lửa, nguyên nhân một phần do giảm chi ngân sách”. Về chỉ số giá tiêu dùng, theo Tổng cục Thống kê Algeria, tính đến cuối tháng 4/2017, lạm phát của nước này ở mức 7%, ngay trước tháng nhịn ăn ban ngày của người Hồi giáo (Ramadan). Trong khi đó, Chính phủ Algeria đề ra mục tiêu giữ lạm phát ở mức 4% cho cả năm 2017.

Về ngoại thương, trong 4 tháng đầu năm 2017, xuất khẩu của nước này đạt 11,92 tỷ USD, tăng 35,3% so với cùng kỳ năm trước. Kim ngạch nhập khẩu đạt 15,42 tỷ USD, giảm 0,14%. Thâm hụt thương mại của Algeria ở mức 3,5 tỷ USD, giảm gần một nửa so với cùng kỳ năm 2016. Kim ngạch xuất khẩu dầu lửa vẫn chiếm tới 94,26% tổng giá trị xuất khẩu cả nước, đạt 11,23 tỷ USD, tăng gần 37%. Xuất khẩu hàng hóa phi dầu lửa

đạt 685 triệu USD, tăng 13,04%. 02 nhóm hàng nhập khẩu có kim ngạch tăng là thực phẩm (đạt 2,82 tỷ USD, + 7,8%) và trang thiết bị (đạt 5,97 tỷ USD, + 11,3%).

Về chính sách thương mại của Algeria, trước tình trạng giảm nguồn dự trữ ngoại tệ, Algeria đã ban hành nhiều biện pháp để hạn chế nhập khẩu. Chính phủ đã áp dụng giấy phép nhập khẩu đối với một số sản phẩm như xe ô tô, xi măng, thức ăn gia súc, sắt thép). Theo Bộ trưởng Thương mại Algeria, năm 2017, tất cả các sản phẩm (trừ các mặt hàng có tính thiết yếu với người dân) sẽ phải chịu giấy phép nhập khẩu nhằm kiểm soát thị trường.

Về đầu tư, theo báo cáo Chỉ số hấp dẫn các nhà đầu tư tại châu Phi năm 2017 do Văn phòng Kiểm toán tài chính Anh Ernst & Young công bố, Algeria xếp thứ 15 tại lục địa, tăng 2 bậc so với năm trước đó. Năm 2016, Algeria đã thu hút được 17 dự án FDI, tăng 4 dự án so với năm 2015.

2. Hợp tác kinh tế - thương mại giữa Việt Nam và Algeria

Trong những năm gần đây, quan hệ thương mại giữa Việt Nam và Algeria luôn tăng trưởng ổn định mặc dù nền kinh tế toàn cầu đang đối mặt với nhiều khó khăn do khủng hoảng. Kim ngạch xuất khẩu hàng hóa của Việt Nam sang Algeria năm sau cao hơn năm trước, trở thành thị trường xuất khẩu lớn thứ ba của Việt Nam tại châu Phi chỉ sau Nam Phi và Ai Cập.

Theo số liệu của Tổng cục Hải quan, năm 2016 kim ngạch xuất khẩu của nước ta sang thị trường Algeria đạt hơn 205 triệu USD, tăng 9,24% so với mức 187,84 triệu USD năm 2015. Các mặt hàng xuất khẩu chủ yếu của Việt Nam sang Algeria là điện thoại các loại và linh kiện (76,869 triệu USD), cà phê (112,963 triệu USD) và gạo (15,359 triệu USD). Nhưng thông bảng 1, có thể nhận thấy kim ngạch xuất khẩu hai mặt hàng là cà

phê và gạo có xu hướng gia tăng, trong khi đó mặt hàng điện thoại các loại và linh kiện lại có xu hướng giảm xuống. Cụ thể, kim ngạch xuất khẩu mặt hàng điện thoại các loại và linh kiện đã giảm từ 104, 329 triệu USD vào năm 2015 xuống còn 76, 869 triệu USD năm 2016 và chỉ còn 62,068 triệu USD vào năm 2017. Theo số liệu thống kê của Tổng cục Hải quan, trong 3 tháng đầu năm 2018 Việt Nam đã chưa xuất khẩu mặt hàng điện thoại các loại và linh kiện sang Algeria.

Năm 2017, kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam sang Algeria đạt 281 triệu USD chủ yếu là cà phê, điện thoại di động, sản phẩm sắt thép, nhôm, gạo, hạt tiêu, thủy sản, giày dép. Kim ngạch nhập khẩu của Việt Nam từ Algeria không đáng kể, chỉ đạt 5 triệu USD chủ yếu gồm giấy và giấy vụn, thuốc tân dược, hóa chất, nguyên phụ liệu dệt may, da giày. Về đầu tư, liên doanh dầu khí Việt Nam-Algeria tại Bir Seba hoạt động hiệu quả với công suất khai thác 18.000 thùng dầu/ngày. Hai bên cũng đã trao đổi các biện pháp thúc đẩy hợp tác trong những năm tới, đặc biệt là tiềm năng hợp tác giữa các địa phương trong lĩnh vực du lịch và khai thác đá.

Bảng 1. Các mặt hàng chủ yếu Việt Nam xuất khẩu sang Algeria, 2015-3/2018

Mặt hàng chủ yếu	2015		2016		2017		3 tháng đầu năm 2018	
	Lượng	Trị giá (USD)	Lượng	Trị giá (USD)	Lượng	Trị giá (USD)	Lượng	Trị giá (USD)
Cà phê (tấn)	36.793	68.655.545	64.05	112.963.206	53.418	114.987.821	22.117	40.961.426
Gạo (tấn)	37.58	14.853.199	40.097	15.359.505	43.575	17.328.519	1.100	456.500
Điện thoại các loại và linh kiện (USD)		104.329.453		76.869.012		62.068.969		

Nguồn: Tổng cục Hải quan

Về hợp tác công nghiệp và lao động, Liên doanh dầu khí của Tập đoàn dầu khí PVN tại Algeria vẫn hoạt động tốt, sản lượng khai thác được duy trì 20.000 thùng/ngày. Số lao động Việt Nam sang làm việc tại Algeria tiếp tục tăng, đến nay có khoảng trên 3.000 người.

Về đầu tư, theo thống kê của Cục Đầu tư nước ngoài, Bộ Kế hoạch và Đầu tư, tính đến hết năm 2015, vốn đầu tư của dự án Việt Nam tại Algeria đạt gần 600 triệu USD, còn vốn đầu tư của nhà đầu tư Việt Nam đạt hơn 250 triệu USD. Theo Tổng công ty Thăm dò Khai thác Dầu khí (PVEP), ngày 8/5/2017, Công ty Liên doanh dầu khí Việt Nam - Algeria đã khai thác thùng dầu thứ 10 triệu (kể từ ngày bắt đầu khai thác 12/8/2015). Với dự báo thu về hơn 1 tỷ USD, đến thời điểm này, đây được xem là dự án đầu tư ra nước ngoài thành công nhất của PVEP.

Nhằm tăng cường hợp tác kinh tế, thương mại giữa Việt Nam và Algeria, từ ngày 15 đến 17/6/2017 đoàn công tác của Đại sứ quán Việt Nam gồm Đại sứ Phạm Quốc Trụ và Tham tán Thương mại Hoàng Đức Nhuận đã có chuyến thăm và làm việc tại thành phố Oran. Nhân dịp này, Đại sứ quán đã phối hợp với chính quyền địa phương tổ chức các hoạt động xúc tiến thương mại.

Hai bên cũng nhất trí kiến nghị Chính phủ hai nước

cần tiếp tục tạo điều kiện thuận lợi cho doanh nghiệp của Việt Nam và Algeria trong kinh doanh, đầu tư như hoàn thiện khung pháp lý, tăng cường công tác thông tin thị trường, giới thiệu đối tác, tạo điều kiện trao đổi đoàn, tham dự hội chợ, triển lãm quốc tế, tổ chức các hội thảo giao thương, hỗ trợ giải quyết các tranh chấp thương mại...

3. Khó khăn, thách thức và triển vọng phát triển quan hệ hợp tác kinh tế - thương mại - đầu tư giữa Việt Nam và Algeria

3.1. Khó khăn, thách thức

Khoảng cách địa lý xa xôi: Thời gian vận chuyển hàng hóa từ Việt Nam sang Algeria bằng đường biển thường mất từ 1 tháng đến 1,5 tháng, dẫn đến chi phí vận tải cao. Ngoài ra việc thiếu các tuyến đường hàng không trực tiếp dẫn đến giá vé máy bay đi Algeria cũng cao và thời gian kéo dài.

Rào cản về ngôn ngữ: Phần lớn các doanh nghiệp Algeria sử dụng tiếng Pháp trong khi doanh nghiệp Việt Nam chủ yếu nói tiếng Anh, gây khó khăn trong việc giao dịch.

Thuế nhập khẩu cao: Algeria chưa phải là thành viên WTO nên thuế nhập khẩu cao trung bình trên 30%, thuế VAT cao nhất là 17%. Chưa kể trước tình hình giá trị xuất khẩu dầu lửa của nước này bị sụt giảm do giảm giá dầu thế giới, dẫn tới nguồn thu ngoại tệ không đủ, nước này sử dụng các biện pháp hạn ngạch, quota, giấy phép nhập khẩu, tăng thuế... để hạn chế nhập khẩu. Một số mặt hàng như gỗ, thép tròn... cũng nằm trong danh mục cấm nhập khẩu và một số vật liệu xây dựng khác như gạch ceramic bị phía Algeria tăng thuế nhập khẩu.

Về khâu thanh toán, cũng giống như tại nhiều quốc gia châu Phi khác, các ngân hàng thương mại Việt Nam và Algeria chưa thiết lập quan hệ đại lý nên doanh nghiệp phải thực hiện thanh toán XNK qua trung gian tại Mỹ hoặc châu Âu nên thời gian kéo dài, chi phí tăng.

Về đầu tư vào Algeria: Nước này vẫn áp dụng hình thức liên doanh, liên kết đối với FDI, quy định tỷ lệ góp vốn là 51%/49% trong đó phía Algeria nắm đa số nên chưa có nhiều doanh nghiệp nước ngoài đầu tư vào thị trường này.

Theo số liệu thống kê của Tổng cục Hải quan, tổng kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam sang Algeria có tăng lên từ năm 2015 đến năm 2017. Tuy nhiên, kim ngạch xuất khẩu mặt hàng điện thoại các loại và linh kiện lại có xu hướng giảm dần, đặc biệt trong 3 tháng đầu năm 2018 mặt hàng này không thể thâm nhập thị trường Algeria. Điều này xảy ra do Algeria áp dụng các biện pháp hạn chế nhập khẩu vào tháng 6/2017, trong đó việc nhập khẩu điện thoại di động vào Algeria phải có giấy phép.

Chính phủ Algeria áp dụng một số biện pháp hạn

chế nhập khẩu có hiệu lực ngay lập tức mà không có thời gian chuyển tiếp, dẫn đến việc một số doanh nghiệp xuất khẩu của Việt Nam đã ký hoặc đang thực hiện hợp đồng thời gian qua bị tác động tiêu cực.

Ngoài ra, hai bên cũng chưa xây dựng được cơ chế phối hợp giải quyết tranh chấp thương mại trong trường hợp phát sinh.

3.2. Triển vọng

Ngày 11/04/2018, nhằm tăng cường mối quan hệ hợp tác kinh tế - thương mại và đầu tư giữa Việt Nam và Algeria, Đại sứ quán Việt Nam tại Algeria đã phối hợp với Phòng Thương mại và Công nghiệp tỉnh Tamanrasset tổ chức buổi tọa đàm giới thiệu tiềm năng hợp tác xuất nhập khẩu và đầu tư giữa hai nước. Tham dự sự kiện về phía Algeria có Chủ tịch, các Phó Chủ tịch, Giám đốc Phòng Thương mại và Công nghiệp Tamanrasset cùng 30 doanh nghiệp địa phương trong lĩnh vực thương mại gạo, chè, vải, vật liệu xây dựng và du lịch. Tại cuộc gặp, ông Bassouidi Nadjem, Chủ tịch Phòng Thương mại và Công nghiệp tỉnh Tamanrasset đánh giá cao chuyến công tác của đoàn Đại sứ quán Việt Nam, đồng thời giới thiệu về các tiềm năng kinh tế cũng như cơ hội đầu tư tại tỉnh trong các lĩnh vực thương mại, công nghiệp, nông nghiệp và du lịch. Cũng tại buổi tọa đàm, Đại sứ Phạm Quốc Trụ nhấn mạnh, để thúc đẩy hợp tác kinh tế - thương mại song phương, hai bên cần nỗ lực tháo gỡ các rào cản, vướng mắc hiện nay đối với trao đổi thương mại và đầu tư, củng cố và hoàn thiện khung pháp lý đồng bộ với các biện pháp hỗ trợ và tạo thuận lợi để các doanh nghiệp hai nước tham gia vào thị trường của nhau.

Về kinh tế, thương mại, đầu tư, hai nước phấn đấu đưa kim ngạch thương mại song phương từ mức 250 triệu USD hiện nay lên 1 tỷ USD vào năm 2020. Tạo điều kiện để doanh nghiệp hai bên hợp tác và xúc tiến các dự án cụ thể theo mô hình mới trên tất cả các lĩnh vực từ công nghiệp, nông nghiệp, chế biến thực phẩm, dầu khí, khai thác mỏ, dệt may, xây dựng cơ sở hạ tầng, tài chính, ngân hàng, công nghệ thông tin, viễn thông, du lịch.

Trong lĩnh vực công nghiệp nhẹ, Algeria mong muốn Việt Nam hỗ trợ, giúp đỡ, hợp tác để nước này khôi phục lại ngành công nghiệp dệt may và chế biến thực phẩm.

Trong lĩnh vực nông nghiệp, Algeria khẳng định sẵn sàng dành cho các doanh nghiệp Việt Nam diện tích từ 20 đến 30 ngàn ha để hợp tác trồng lúa và chăn nuôi, Việt Nam có thể cử các chuyên gia giỏi và nông dân của mình sang Algeria để tiến hành sớm dự án này.

Về dầu khí, Algeria cho biết các doanh nghiệp Việt Nam luôn được chào đón tại Algeria, cả trong lĩnh vực thăm dò, khai thác cũng như cung cấp dịch vụ dầu khí. Ngoài dự án liên doanh giữa Petrovietnam và Công ty Dầu khí Quốc gia Algeria (Sonatrach) có sản

lượng 20 đến 40 ngàn thùng/ngày sẽ khai thác thương mại vào tháng 7 tới, Algeria sẵn sàng cấp phép cho Tập đoàn Dầu khí Việt Nam mở rộng công suất dự án cũ cũng như thêm các dự án ở địa điểm mới.

Về lĩnh vực xây dựng, Algeria đề nghị Việt Nam giới thiệu doanh nghiệp xây dựng có tiềm lực và phía Algeria sẽ tạo điều kiện hết sức, kể cả việc đưa lao động sang theo để tham gia xây dựng các dự án xây dựng, mà trước hết là một dự án về nhà ở. Algeria cũng sẵn sàng chào đón các doanh nghiệp Việt Nam tham gia các dự án khai thác mỏ và đây là lĩnh vực mà Algeria có tiềm năng rất lớn.

Trong thời gian tới, Việt Nam vẫn sẽ tập trung vào những sản phẩm xuất khẩu chủ lực sang Algeria như cà phê, gạo, hạt tiêu, cơm dừa, hải sản, điện thoại, linh kiện máy tính. Ngoài ra, Việt Nam có khả năng đẩy mạnh xuất khẩu những mặt hàng công nghiệp tiềm năng khác như dệt may, giấy dép, đồ gỗ, vật liệu xây dựng, hàng điện tử...

4. Kết luận

Tiềm năng hợp tác song phương giữa Việt Nam và Algeria là tương đối lớn. Hai nước đã không ngừng đẩy mạnh mối quan hệ hợp tác trên mọi lĩnh vực cả chính trị ngoại giao lẫn kinh tế, thương mại và đầu tư. Tuy nhiên, tiềm năng hợp tác vẫn chưa được khai thác hết, bên cạnh đó vẫn có nhiều khó khăn, thách thức cho Việt Nam khi xâm nhập vào thị trường này. Điều này đòi hỏi, cả hai bên phải có các chính sách hỗ trợ các doanh nghiệp Việt Nam khi thâm nhập vào thị trường Algeria. Hai bên cần nỗ lực tháo gỡ các rào cản, vướng mắc hiện nay đối với trao đổi thương mại và đầu tư, củng cố và hoàn thiện khung pháp lý đồng bộ với các biện pháp hỗ trợ và tạo thuận lợi để các doanh nghiệp hai nước tham gia vào thị trường của nhau và có thể đạt được mức phấn đấu kim ngạch thương mại song phương giữa hai nước như đã đề ra./.

Tài liệu tham khảo

Cục CNTT & Thống kê Hải quan (2015, 2016, 2017, 2018), 'Thống kê xuất khẩu nước/ vùng lãnh thổ - mặt hàng chủ yếu', Tổng cục Hải quan, Bộ Tài Chính.

Cục Đầu tư nước ngoài, Bộ Kế hoạch và Đầu tư.

Hoàng Đức Nhuận (2016), "Giới thiệu tiềm năng kinh tế, thương mại Việt Nam với Algeria", Báo Công Thương.

Kiểm toán tài chính Anh Ernst & Young (2017), Báo cáo Chỉ số hấp dẫn các nhà đầu tư tại châu Phi.

Thương vụ Việt Nam tại Algeria (2018), 'Thúc đẩy hợp tác kinh tế - thương mại Việt Nam và Algeria', Báo Công Thương, ngày 13/04/2018.